

## Reisverslag februari 2014

*“Wees niet bevreesd, wormpje Jacob, volkje Israël, Ik help u, spreekt de HEERE, uw Verlosser is de Heilige van Israël.”  
(Jesaja 41:14)*

### Wees niet bevreesd

Bovenstaande tekst kwam bij elk bezoek bij Joodse mensen in Oekraïne afgelopen week weer terug: *“Wees niet bevreesd, ... Ik help u, spreekt... de Heilige van Israël.”* Dit Woord van God uit het Bijbelboek Jesaja was namelijk ingebracht in een tekening, getekend door iemand uit de gemeente. Dit ingelijste kunstwerkje werd bij elk bezoek bij Joodse mensen toegelicht en overhandigd. Juist nu de situatie in Oekraïne zo onzeker en ook bedreigend is, was dit Woord zo'n bemoediging.

Het team dat deze reis maakte bestond uit zeven personen. Met uitzondering van Wim en Ria ging iedereen voor het eerst mee; Arjan, Albert, Johan en David en Elise. Voordat de colonne van VW-busjes vertrok, zongen we met elkaar op de carpool plaats, opw. 249: *“Heer wat een voorrecht om in liefde te gaan.”* We hadden het verlangen *“als een lamp te schijnen in de nacht”* en te *“delen in vreugde, in zorgen, in pijn.”*

### Hoe vind je mij?

We reden vlot de 1500 kilometer naar Orgovany in Hongarije, in precies 15 uur. Vooral de ‘biologen’ David en Elise zagen van alles onderweg; reeën, abrikozen boompjes enz. Allemaal zagen we een heuse vos vlakbij op het land voorbijschieten.

Onderweg kwam het gereedschap en de technische kennis van Arjan ons ook goed van pas; er brak een stuk van de veer af. Dat stuk moest worden verwijderd. En de volgende dag bleek dat bij een ander busje de



uitlaat was los gerammeld; vakkundig werd dit verholpen.

Aan het eind van de eerste dag in Orgovany stonden Charles en zijn zoon Donat, die nu aan het hoofd van de bediening staat, al klaar om de spullen in ontvangst te nemen. We verrasten hen met heel veel dozen vol kleding en speelgoed, verzameld op de internationale school in Bergen (NH) door een oud-inwoner van Orgovany, die nu in Nederland woont. Ook andere spullen, zoals een matras en een kinderwagen, werden dankbaar aangenomen.



Charles en Donat vertelden van hun prachtig werk onder de zigeuners en ook van hun evangelisatie- en gebedsacties. We waren dankbaar dat Charles zo opgeknapt is van zijn ‘infarct’ Vol trots vroeg hij Wim: *“En hoe vind je mij in vergelijking met september vorig jaar?”* Waarop Wim oprecht kon zeggen: *“U bent heel erg vooruitgegaan!”* God zij dank.

### De hemel gaat open

Rond het middaguur kwamen we maandag bij de grens met Oekraïne aan. Al met al waren we in ruim een uur de grens over; ook nu was er weer een ‘engel’ die ons zonder problemen de grens over hielp. We hadden daarna nog genoeg tijd over om op het kantoor van de Joodse humanitaire hulporganisatie Chesed kennis te maken, bij te praten en een planning te maken. We zouden naast de ‘noodzakelijke’ bezoeken, zoals bij mensen die al een jaar geen bezoek hebben gehad en bij mensen

die de hele dag op bed liggen, ook nieuwe adoptiegezinnen bezoeken. Michail Galin, de directeur vertelde over de noden van verschillende mensen. Er bleken weer zoveel nieuwe noodsituaties te zijn; personen en gezinnen waar dus een sponsor verlichting kan geven.



Daarna maakten we bij de messiaanse Stichting Zhyttya de planning voor de volgende dag. We maakten Nadya blij met een prachtige kinder- en wandelwagen. Zij en haar man Miron verwachtten in de zomer hun tweede kind.



Nadya was heel blij met de aanwezigheid van Johan als gitarist: *“Bij elk bezoek is zingen zo belangrijk. Wanneer wij God eren, gaat de hemel open en als gevolg daarvan ook het hart.”*

De hele week hebben we bij alle mensen veel liederen gezongen, onder begeleiding van Johan. Het bracht inderdaad overal zegen.

### Ben je Joods?

Nadya had al gelijk een bijzonder verhaal: *“Miron moest vanwege zijn werk een vrouw helpen met de papieren. Deze vrouw, Anja Shovsh, was door haar man heel erg geslagen, zelfs zo dat ze meerdere keren in het ziekenhuis terecht kwam. Miron ontdekte bij het opmaken van de echtscheidingsdocumenten dat zij wel eens Joods kon zijn: “Ben je Joods?” vroeg hij haar. “Dat moet ik aan mijn moeder vragen.” was haar antwoord. En wat bleek? Dat haar oma en*

overgrootmoeder en overgrootvader Joods waren. *“Zij woont nu met haar twee kinderen en haar moeder in één huis. Anja zit in een emotionele crisis, maar nu ook in een identiteitscrisis; ben ik Joods, ben ik christelijk? Ze woont nog voorbij Tjsop, in een klein dorpje Petrivka, maar ze is toch ook al een keer in de samenkomst geweest. We hebben haar ook op Chesed gewezen.”* We beloofden bij voorbaat al Anja in het sponsorplan op te nemen en we spraken af ook een kijkje bij haar thuis te gaan nemen.

Ook vertelde Nadya nog van een ander wonder. *“Elvira Vagan heeft een tante Loesja, haar zoon is invalide. Elvira heeft altijd voor haar tante Loesja en haar neef gebeden en hen verteld van Zhyttya. Nu is haar gebed verhoord, Loesja komt nu ook naar de samenkomst.”*

### Rijbewijs

's Avonds bezochten we ook Mirosha en Gobica nog in hun nieuwe flatje (zie reisverslag sept. 2013) Vadiem, die zelf in een ander deel van Oekraïne was om zijn moeder te helpen, heeft ondertussen zijn rijbewijs gehaald. Vol trots liet Mirosha het document zien. We genoten van elkaar en van een heerlijke maaltijd en Gobica's



borduurwerkjes. Het lied 'Ose sjalom' dat we o.a. zongen, sprak Mirosha erg aan: *“Toen ik klein was, luisterde ik een keer naar een bandje, het ging over een Joodse jongentje, die tot het geloof in de Heere Jezus komt. Toen lieten ze ook dit lied horen. Ik moet daar weer aan denken.”*

### Poolse Jodin

Het eerste bezoek dat we dinsdag deden was bij Zina Kugel, een Holocaust overlevende. We helpen deze van oorsprong Poolse Jodin al acht jaar. Ze woonde lange tijd in een krotwoning, maar haar dochter, die nu afgekickt is van haar

alcoholprobleem, heeft haar twee jaar geleden in huis genomen.

Zina overleefde verschillende kampen. Net voor de bevrijding wilden de Duitsers iedereen doden. Per groep was er één Duitse bewaker. De gevangenen hadden allemaal hun handen op de rug gebonden. Zina sprong op de Duitser en beet hem in de hals dood. Zo redde zij zichzelf en de groep het leven.

### Mijn oudste blijdschap

Zina, die nu al 93 jaar is, is nog steeds een levendige vrouw, die heel



dankbaar is; *“Dit is mijn oudste blijdschap.”* Ze wees daarbij trots op haar dochter Natasja. Natasja kan zelf amper rondkomen, ze heeft een baantje als krantenverkoopster. Natasja's man Sasja, die eerst erg gesloten was, vertelde desgevraagd, dat hij 32 jaar op een fabriek gewerkt heeft; *“Na de perestrojka werd de fabriek gesloten. Ik krijg nu een pensioen van \$100.”* *“Hoe kunnen jullie hiervan leven?”* vroegen we hem verbaasd. *“We óverleven,”* corrigeerden ze ons, *“Joden vinden altijd wel weer iets om te overleven. Hieromheen is het bos, daar halen we bessen en paddenstoelen vandaan en vissen halen we uit de rivier.”*

We begonnen Hebreeuwse liederen te zingen, zoals Osé sjalom, Hine ma tov en Sjema Israël. Ria vertaalde het gebed “Osé Sjalom”. Tijdens het zingen werden Zina en Natasja beiden emotioneel. Zina: *“Ik huil van blijdschap.”* Vanuit psalm 23 wezen we hen op de goede Herder, die Zijn leven voor hen gaf en voor hen zorgen wil. De boeken 'De Schuilplaats' en 'Getuigenissen van Messiaanse gelovigen' werden gretig aanvaard.

### Jacob Fleiser

We reden daarna met twee busjes naar Moekatsjevo. Daar bezochten we David Fleisser en Filip Rosalia. De bijna 87-jarige Jacob Fleiser is als wees opgegroeid. Hij heeft zijn

ouders nooit gekend. Jacob heeft in de oorlog in vier kampen gezeten o.a in Auswitsch, Mauthausen en Treblinka. In de herfst van 2010 is zijn vrouw overleden. Jacob is door alles wat hij in zijn leven heeft meegemaakt heel erg getraumatiseerd. Toen hij begon te praten, was hij bijna niet te stoppen. Soms was er geen touw aan vast te knopen, maar we luisterden geduldig. Toen hij zijn benen liet zien, schrokken we. Jacob heeft twee voeten, die rood/paars zien en erg gezwollen zijn. Zijn verklaring is: *“In de oorlog ben ik een keer, tijdens het zoeken naar voedsel, in een put van 2 ½ meter diep gevallen, op een plaats waar schadelijk afval was, omdat er daarvoor een laboratorium geweest was.”* Het leek o.i. echter op trombosebenen.

We overhandigden Jacob nog een tas van zijn sponsorgezin. Met alles was hij in zijn sas, vooral met de



tekeningen en foto's van de kinderen. We sloten af met zingen en gebed en het overhandigen van een boek met getuigenissen.

### Echte christelijke liefde

Rosalia Filip kreeg van ons drie prachtige rode rozen; zij was niet lang geleden 93 jaar geworden. Deze vrouw heeft een bijzonder getuigenis. Zij kent Jesjoea als haar Messias. Roza begon direct te



bedanken voor de bloemen en het bezoek; *“Liefde is heel belangrijk, echte christelijke liefde.”* Toen we haar vroegen om het kort haar verhaal te vertellen en hoe ze de Messias gevonden heeft, stak ze van wal: *“Ik vind het wel moeilijk, maar*

ik zal het kort doen. Mijn verhaal staat ook op internet. Mijn ouders zijn in 1941 opgepakt. Wij, mijn zus en ik, wij waren niet thuis. Wij hoorden dat onze ouders waren meegenomen en gingen niet naar huis. We werden door een Joodse man in Hongarije opgevangen. Maar ook daar werden de Joden opgepakt; eerst was er een ghetto, later moesten we in wagons mee naar Auschwitz. Na een paar dagen kregen we het bevel uit de wagon te gaan. Daar moesten we ons uitkleden, behalve onze schoenen en onderkleden. Ook moesten we alle spullen inleveren. In een grote zaal moesten we ons helemaal uitkleden. Omdat ik mijn broekje aangehouden had, werd ik op mijn rug geslagen, waar ik nog dagen last van had. Het leven in het kamp was verschrikkelijk, ook de herinneringen.”



### Zij is nog in leven

Roza bespaarde zich de details te vertellen. Ze vertelde nog wel hoe een Tsjech haar wat te eten gaf en haar een keer redde toen een vrouwelijke SS'er haar op appel aanwees voor een (doden) transport. Aan het eind van de oorlog, toen de Russen kwamen, schoten de Duitsers alle kampbewoners dood: “Toen de Russen het kamp omsingeld hadden brachten de Duitsers ons naar een grote kuil. Zij begonnen ons dood te schieten. Ik viel met de anderen mee, de kuil in, maar was zelf niet geraakt. Ik lag daar en had geen kracht eruit te komen. Ik was heel bang, ik had heel erge honger, maar was bang om op te staan, dan werd ik neergeschoten. Opeens werd het stil, ze gingen controleren, wie nog leefden. Ze kwamen steeds dichterbij. Opeens werd ik bij mijn arm gepakt en ik hoorde zeggen; “Zij is nog in leven.” Ik dacht, “daar ga ik.” Maar God zag mij; Hij wist dat ik Jesjoea zou aannemen. Waarschijnlijk waren de kogels op. Ik kreeg een harde klap en bleef liggen. Drie dagen lag ik te midden van de doden. Toen hoorde ik een meisje: “Red me, red me, ik

ben in leven.” Ik bleef nog lang liggen, maar ben toen naar haar toe gekropen. We hebben kleren gepakt van een paar dode lichamen. We liepen over de weg naar de bergen. We zagen een diepe kuil en gingen erin en bedekten ons met kleden. We zagen drie silhouetten op een berg, zij hebben ons niet gezien, maar wel vijf anderen die aan de dood ontsnapt waren, net als wij. Zij werden doodgeschoten...”

### Jouw zusje in Christus

Roza vertelde hoe ze verder gevlucht is en in een groot gebouw terecht kwam in bezit van ...Duitsers. Hoe ze zelfs door een Duitse officier zijn geholpen. Op een gegeven moment vonden de Russen haar en een van hen heeft haar in een bunker verkracht. “Het is een heel verhaal, toen was ik vrij,

maar ik had God nog niet gevonden. Vanaf 1941 tot 1948 had ik niets van mijn zus gehoord. Ik ging op een keer naar een bureau in Moekatsjevo om documenten te regelen. De beambte zei: “Dat is ook bijzonder, we hebben net je brief gehad en nu ben je er zelf.” Maar die brief was niet van mij, maar van mijn zus. Die had zij jaren geleden gestuurd in de hoop iets terug te horen. Ik heb toen contact met mijn zus gezocht via brieven. Zij had de moed al opgegeven ooit nog iets van mij te horen. Toen ze een brief van mij kreeg viel ze flauw. Ik kreeg later van haar een brief terug, die begon met “Mijn lieve zusje.” Daarna kreeg ik allemaal brieven waarin stond, Jesaja zegt dit, Jeremia zegt dat, het ging allemaal over de Messias en ik dacht: “Waarom ken ik deze schrijvers niet? Onderaan de brief stond “Jouw zusje V'Ch” (in Christus)

Toen we elkaar ontmoetten hadden we een groot conflict. Mijn zusje was vroeger zo overgegeven aan het Joodse geloof. Ik zei: “Hoe kun je toch in Christus geloven?” Toen ze weg was, ging ik de Bijbel lezen, vooral om te bewijzen dat de Bijbel

niet goed is. Maar...al gauw hielp ik mijn zusje als ze op plaatsen waar Joden samenkwamen van de Messias getuigde.”

### Geweigerd

Op onze vraag of ze er nooit aan gedacht heeft naar Israël te gaan, antwoordde ze, dat zij en haar zus al eens alle papieren klaar hadden om Alyah te maken, maar dat toen ze ontdekten dat ze ‘christenen’ waren geweigerd werden. Haar zus is inmiddels gestorven.

We voelden ons één in de Messias. we zongen met en voor Roza een paar liederen en gaven haar ook paar boeken met getuigenissen van andere Joodse mensen, hoe zij de Messias gevonden hebben.



Diep onder de indruk, vooral de jonge mensen in de groep, die nog niet eerder het eigen verhaal van een kampoverlevende hadden gehoord, verlieten we Roza en ook Moekatsjevo.

### De burens stelen alles

We reden rond Uzgorod richting de Karpaten. In Veliki Beresni



woont Jaroslav Rotman met zijn vrouw Sofia en hun zoon, dochter en kleindochter Mirojsja. Jaroslav's zus, Anna Loepitz, die al een aantal jaren weduwe is, was ook bij hen in huis gehaald ter gelegenheid van het bezoek. Anna vertelde dat haar leven tussen de zigeuners niet gemakkelijk is; “Toen we ons huis bouwden woonden er nog geen zigeuners, maar nu komen er steeds meer. De

buren stelen alles wat ze maar kunnen van ons.”

We gaven hen veel spullen. Ook voor hun kleindochtertje Mirojsja hadden we nog wat leuke spulletjes en kleding. Zij speelde voor ons op de viool; zij krijgt les. Na ook nog



gezongen te hebben en gebeden, maakten we ons op voor het laatste bezoek. Het was inmiddels al lang donker.

### Nog nooit blijdschap

We haalden in Uzgorod Nadya en haar man Miron op en gingen op zoek naar het huis van Anja Shovsh (26) en haar moeder Svetlana (50) en Anja's dochtertjes Vika (4) en Aline (6). Dit was de familie die ze zo duidelijk door Gods leiding op het spoor waren gekomen. Anja



begeleidde Miron, en dus ook ons, door voortdurend via de telefoon de weg te wijzen; *“We zijn nu bij dit gebouw”* *“O, dan moet je nu rechtsaf.”* Ver buiten het plaatsje, aan het ‘eind van de wereld’ lag het dorpje Petrivka waar deze familie woont. Vier vrouwen wonen in een klein huisje met als enige bewaking een wild blaffende hond. Anja vertelde in dit huis geboren te zijn; *“Nu leef ik al weer een jaar thuis, nu ik niet meer bij mijn man woon.”* Haar moeder Svetlana is in Vinnitsa geboren. Svetlana: *“Mijn vader kwam uit Dnjeprpropatrovsk, maar als militair trok hij overal naar toe. In 1964 was er een crises, toen zijn we in dit huis van mijn moeder hier*



*in Petrivka gaan wonen.”* Haar man is vijf jaar geleden overleden. Svetlana is de enige die geld binnenbrengt in de familie: *“Ik werk in Tsjop als schoonmaakster bij het spoorwegstation. Ik sta elke dag om vijf uur op, om zes ga ik naar mijn werk, dat om zeven uur begint en ik ben 's avonds om half zeven weer thuis. Ik verdien 1000 Grivna (€ 860) per maand. We hebben een groentetuin, daar zaaien we alles, we hebben geen ander inkomen.”* De kinderen waren heel enthousiast over hun speelgoed, waar ze direct mee gingen spelen. Toen we gingen zingen en bidden,



werden ze er weer bij gehaald. We boden het gezin een sponsoring aan en op de terugweg besloten we in overleg met Nadya het gezin twee sponsors aan te bieden. Anja zei bij het weggaan; *“Er is in dit huis nog nooit blijdschap geweest.”*

We reden dankbaar naar het hotel terug, omdat de Heere dit gezin op onze weg gebracht had en we blijdschap mochten brengen. In het hotel aangekomen om half tien bleek de elektriciteit uitgevallen. Met behulp van kaarsen konden we ons best redden.

### Geestelijke gezondheid

Woensdag zou weer een heel drukke dag worden. Eerst ging de reis naar Moekatsjevo. Samen met Ira van Chesed zouden we wel vijf bezoeken doen. Het werden er zelfs zes, omdat Michail Galin graag voor één vrouw, Ella Golender, ook hulp wilde. Bij haar gingen we als eerste op bezoek. Ella stelde zichzelf met luide stem voor als: *“B'racha Rachel, zo heeft de Rabbi mij*

*genoemd.”* Toen ze hoorde dat wij uit Holland kwamen, zei ze: *“Mijn vader heette Golender.”* Ella heeft zes keer een oogoperatie ondergaan en ze moest twee keer naar de cardioloog deze winter. Ze zei: *“In de Sovjet tijd zeiden ze; “Gezondheid is de grootste rijkdom van de mens, maar ik vind dit niet het kostbaarste, geestelijke gezondheid is het belangrijkste.”* Dit beaamden wij. Ella is 32 jaar getrouwd geweest, maar in 1983 vertrok haar man naar Amerika.

Hoewel Ella een intelligente vrouw is, volgens Ira, gaan haar vermogens achteruit en fantaseert zij soms ook. Toen we voor haar zongen, met haar baden, de tas met kadootjes overhandigden, het schilderijtje en het boek ‘De Schuilplaats’ gaven, kwam zij ook met een boekje dat zij zelf geschreven had.

### Iets te wonderlijk?

De volgende vrouw was ook nieuw voor ons. Berta Leontieva is weduwe en woont nu samen met haar zoon. Deze lieve vrouw heeft het heel moeilijk. *“Ze is overal bang voor,”* vertrouwde Ira ons toe, *“vooral voor haar zoon, hij drinkt en is dan*



*agressief.”* Berta was alleen thuis. Het warme middag eten werd juist bezorgd. Er was geen verwarming, alleen een elektrische kachel, die niet veel aanstaat, omdat het zo duur

is. Berta heeft in 2013 een hartoperatie ondergaan en zij wacht op een tweede operatie, de aorta moet worden opgerekt. Daarvoor is zij aan het sparen met haar 1100 Grivna pensioen (nog geen € 100) *“Ik ben Chesed heel dankbaar, zonder hen was er geen leven mogelijk voor mij. Zij helpen met medicijnen en ik krijg warm middageten en er komt een thuiswerker van Chesed drie keer per week.”* Berta vertelde over haar leven; geboren in Vinnitsa, geëvacueerd naar de Oeral tijdens de oorlog, daar getrouwd en met haar man naar Moekatsjevo overgeplaatst: *“Ik heb hier als laborante gewerkt in een fabriek, onze zoon German (46) is hier geboren.”* Toen we haar vertelden dat we haar gaan sponsoren, was ze zo blij verrast: *“God heeft jullie gestuurd om mijn geloof te versterken. Ik heb nog nooit zulke mensen ontmoet.”* We spraken met haar over haar zoon German, we gaven haar raad en baden speciaal voor hem. *“Hij hoort steeds stemmen, die hem zeggen wat hij moet doen, het is soms zo verschrikkelijk,”* vertrouwde Berta ons toe. Wij zeiden: *“We zullen voor hem bidden (wat we ook gelijk deden) en de volgende keer zullen we proberen hem ook te ontmoeten. Gods Woord zegt: “Zou voor de Heere iets te wonderlijk zijn?”* We gaven haar het schilderijtje met de tekst en lazen ook Jesaja 41:10 *“Ik ondersteun u met Mijn rechterhand.”* Heel bijzonder was het toen we de kalender van



Roehama zagen staan bij het weggaan en toen we zagen welke bij de maand februari stond; *“Zou voor de Heere iets te wonderlijk zijn?”* (Genesis 18:14)

#### In Israël zijn we Russen

Daarna bezochten we moeder en dochter, Zina en Irina. De man van Zina is tien jaar geleden overleden.

Irina is niet getrouwd. Beiden zijn ziek en hebben in het ziekenhuis gelegen. Irene, de dochter heeft al acht kuren achter de rug en moest volgende week (maandag 17 februari) voor de 9<sup>e</sup> kuur drie weken naar het ziekenhuis. *“Ik voel me goed, maar ik maak me zorgen om het vocht dat zich in mijn buik ophoopt.”* Moeder Zina heeft ook operaties achter de rug i.v.m. kanker in 2008 en 2009 en voelt zich niet echt goed; *“Hoe kun je je goed voelen, elke morgen slik ik een hoop medicijnen, je behandelt het een en iets anders komt er voor terug. Maar*



*ik wil nu niet aan mijzelf denken, ik maak mij zorgen om mijn dochter.”* Ook de financiën blijken een groot probleem; *“Eén kuur kost al \$100, en dat is precies het invalidepensioen dat Irina krijgt per maand. Voor ons is Chesed een hele grote hulp.”* We verbaasden ons toen Zina vertelde dat ze Irina in het ziekenhuis in Uzgorod, tijdens elke kuur elke dag bezocht: *“Elke morgen ging ik om zes uur met de Marshroetka (taxibusje) naar Uzgorod en 's avonds ben ik om vier/vijf uur weer thuis.”*

Uit het verdere gesprek kwam naar voren dat de familie een paar jaar in Israël heeft gewoond. Irina zei; *“Mijn vader was Oekraïner, hij wilde terug. We kunnen niet zeggen dat we het goed of slecht hadden. In Israël zien ze ons als Russen, hier zijn we Oekraïners.”* Ira bevestigde dit: *“In deze streek zijn de mensen heel tolerant. Bij een herdenking leest een Rabbijn een gebed en de burgemeester staat er naast.”* We spraken er met deze vrouwen over dat God moeilijkheden kan gebruiken om hen naar Israël te leiden. *“In de Tenach staat dat God Zijn volk verzamelt.”* We zongen en baden voor hen, gaven de tas en boeken en beloofden voor Irina te bidden, wanneer de 9<sup>e</sup> kuur beginnen zou (17<sup>e</sup> februari).

#### Niemand geeft krediet

We aten samen met Ira in de eetzaal, waar ook oudere Joodse mensen die nog goed ter been zijn, hun middagmaal krijgen. Daarna deden we nog drie bezoeken. Eerst gingen we bij Vera Danilstenko op bezoek en het laatste bezoek was bij



de bijna 97-jarige Nechama. Daar tussendoor bezochten we een oma, Alla, met haar kleindochter Emma. Anna de moeder van Emma werkt in Moskou. Zij is in januari vier dagen thuis geweest toen Emma vier jaar werd; *“Ze komt bijna weer terug omdat ze niet langer dan drie maanden een verblijfsvergunning heeft,”* zo vertelde oma, *“en per 1 februari is de wet veranderd in Rusland, dan moet je een half jaar wegblijven, voordat je weer terug mag.”*

We zijn blij dat we dit gezin sponsoren, want oma heeft nog geen pensioen en het geld dat Anna



meebrengt is ook niet veel: *“In Moskou moet zij ook leven, dat kost ook geld.”* Oma stuurt Emma ook naar de kinderopvang, maar dat kost geld, ook omdat ze bijvoorbeeld verplicht kadootjes moeten geven aan leerkrachten. Het is goed dat Emma in het kinderprogramma van Chesed zit. Daarom krijgt ze elke maand een voedselpakket. Het sponsorgeld van Roehama kunnen ze ook goed gebruiken. Een verwarming is er niet; *“We kunnen*

het ook niet laten aanleggen, want niemand geeft ons krediet.” We hebben Emma wel heel blij kunnen maken met leuk speelgoed waar ze direct mee ging spelen.



### Dertig violen

We haastten ons om de spullen nog te lossen in het Chesed kantoor, we hadden om vier uur al in Uzgorod moeten zijn om daar ook nog drie bezoeken te doen. Het werd wel half vijf voordat we Olga en Yuditha ophaalden om met ons mee te gaan. Eerst gingen we naar Valodja, een ‘beroemde’ violist, die het koortje van Chesed altijd begeleidt, en zijn vrouw Tatjana en haar zoon Sasja. Sasja (49) heeft een gezwel in zijn hoofd. Dertien jaar geleden kwam dat al openbaar. Hij heeft al verschillende behandelingen gehad. Op dit moment krijgt hij elke dag bestralingen. Toen werd het ons ook duidelijk waarom hij een muts droeg; hij is helemaal kaal en er zijn duidelijk sporen van het lichten van de schedel te zien van een jaar geleden. Ze hopen dat er na de behandeling gestart kan worden met een chemotherapie. Sasja is zo’n nederige man.

Valodja toonde ons trots zijn twee mooiste violen uit de verzameling



zelf gemaakte violen. Toen we hem vroeger hoe hij dit geleerd had zei hij: “Om dat te vertellen heb ik een hele avond nodig, kort gezegd, ik

heb eerst zes jaar leren spelen en op mijn 16<sup>e</sup> vroeg ik aan mijn leraar of hij een viool wilde maken voor mijn ogen.” Valodja telde zo’n 30 violen die hij in zijn leven gebouwd heeft, over elke viool bouwde hij twee tot drie maanden of soms twee tot drie jaar. Trots vertelde hij dat zijn eigen zoon van 49 jaar ook muzikant is. Hij speelt saxofoon en woont op Jalta.

### Ik ben een eigenwijze man

Er ontstond een discussie over het bestaan van God. Valodja Palei bleek nogal vreemde ideeën te hebben, maar zijn vrouw Tatiana en Sasja waren duidelijk meer gelovig.



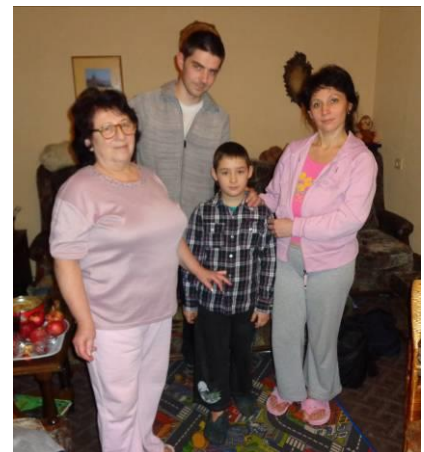
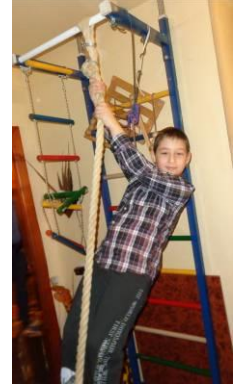
Ook Olga probeerde hem te overtuigen van de waarheid van het scheppingsverhaal, zelfs met wetenschappelijke argumenten. Toen we daarna gebeden hadden voor Sasja zijn hoofd en zijn vrouw Tatiana vroeg om voor haar benen te bidden, vroeg Valodja zelf ook voor zijn benen te bidden. Valodja wordt erg gehinderd in het lopen en hij kan ook niet meer de straat op om daar met zijn vioolspel nog wat geld te verdienen. De boeken die we achterlieten zullen zeker gelezen worden, ook door Valodja, die zich nog excuseerde bij het weggaan; ‘Ik ben een eigenwijze man.’ We zeiden dat God mensen veranderd door het geloof in Jesjoea: “Wij zijn zelf ook veranderd.” Er volgde een hartelijk afscheid.

Bij het volgende bezoek bij het adoptiegezin van Alina troffen we nu ook de moeder Sveta thuis. Zij vertelde dat haar man, Alina’s vader, vier jaar geleden overleden is, toen Alina nog maar vier jaar was. Zij is opnieuw getrouwd met Kostja en ze hebben nu een baby Julja.

### Ik doe mijn best

Het laatste gezin voor deze dag, het negende bezoek, was weer een nieuw gezin dat ook sponsorhulp nodig heeft. Drie generaties wonen bij elkaar, oma Peppine, moeder Ina

(43) en (klein)zoon Sasja van negen jaar. Zes jaar geleden is Sasja’s vader al overleden, hij was nog maar 42 jaar; hij had een zware verantwoordelijke baan en is aan een hartstilstand overleden. In de gang zien we dat hij voor zijn zoon klimtoestellen had gemaakt, waar Sasja voor de foto maar wat graag in klimt. Ina heeft geen werk; zij doet naaiwerk op bestelling. Ook werkt zij als vrijwilligster bij Chesed; één keer in de twee weken brengt zij sjabbatsbroden en wijn bij vier gezinnen, die zelf niet in staat zijn er aan te komen. De oudste zoon, Valentien, die nu 17 jaar is, doet een opleiding in Israël. Ina en Sasja willen zeker proberen naar Israël te emigreren, maar op dit moment zijn er nog schulden; “Ik doe mijn best uit de schulden te komen.” We zijn heel blij dit gezin ook in het sponsorplan te kunnen opnemen. Ze



toonden zich ook heel dankbaar.

Het was een heel vermoeiende dag, maar voldaan sloten we deze dag samen af op onze hotelkamer en baden vooral voor alle noden in de gezinnen.

### Triest verhaal

Woensdag was bestemd voor bezoeken in Vinogradova. Te beginnen bij Galina, de contactpersoon in die plaats. De wegen waren door de zachte winter aardig in tact gebleven, zodat we binnen twee uur aankwamen. Galina vereerde ons zoals gebruikelijk met een uitgebreide maaltijd. Ze serveerde o.a. een oud Joods

sabbatsgerecht 'tjolland', dat op vrijdag werd bereid en in doeken gewikkeld en dat op sjabbat op z'n lekkerst was. Zij praatte ons ook bij over de gezinnen, met name vertelde zij over een nieuw gezinnetje dat een sponsor nodig heeft. Het was een triest verhaal. Een Joodse vrouw, Victoria Goedinets trouwde en kreeg twee kinderen. Haar man ging bij haar weg en nam één kind bij zich.



Victoria trouwde opnieuw met Artzen Hudinets. Ze kregen samen een jongen. Maar drie jaar geleden overleed Victoria op 31 jarige leeftijd. Artzen was toen 29 jaar. Het tweede kind ging naar zijn echte vader. Artzen woont nu met zijn zoon Jevgeni bij zijn moeder achter in een klein huisje met een kleine keuken en slaap- woonkamer. Toen we hen bezochten zagen we dat Artzen erg zenuwachtig was en onwennig. Maar Jevgeni genoot vanaf het eerste moment van de aandacht en kadootjes die we bij ons hadden. Artzen 'ontdooide' ook langzamerhand. Elke dag brengt en haalt hij Jevgeni naar en van school. Hij werkt op vijf minuten afstand. We bemoedigden hem erg met de sponsorhulp die we aanboden.

### Hij wil niet terug

We bezochten Nadya Kopolovich. Dat deden we onaangekondigd, omdat zij anders haar twee dochtertjes thuis gehouden zou hebben. We brachten kleur in de grauwe kamer door ook haar een gekleurd spreid te geven voor op bed.



Ook een compleet bed met matras kwam hier goed van pas.



Bij de Bindas familie bleek opa Ivan in het ziekenhuis te liggen. We troffen wel zijn vrouw Olga en hun dochter Nadja en haar zoon Misja (zonder vader) thuis. Ze wonen in een klein huisje op het terrein van een vroegere kolchoz. We gaven wat spullen. Alle kleding die bij Galina achtergelaten werd, zal later ook per persoon en maat worden uitgedeeld door Galina.

Katja Jatkovich was nog heel erg verdrietig over het verlies van haar moeder. Al een paar dagen na ons bezoek in september is zij overleden. Katja heeft nu de zorg over een zieke vader en vier kinderen, waarvan er drie verstandelijk gehandicapt zijn. Galina vertelde dat haar ex-man op de Krim woont en dat zij hem gebeld heeft en gezegd dat alle kinderen ziek waren en er hulp hard nodig was: *"Ik hoopte dat ze zich zouden verzoenen, maar hij wil niet terug."* We zagen wel dat Joera van 13 een geweldige steun voor zijn moeder is. Het gezin is in het bezit van een koe, een varken en een paar kippen. Vooral die eigen koe vond Galina erg belangrijk; zij levert elke dag zo'n vijf liter melk aan het gezin. Katja moest steeds huilen, toen ze over haar moeder praatte en over de zorgen in het gezin; ze mist haar moeder zo erg. We probeerden haar te troosten vanuit het Woord van God en baden voor haar. We zagen wel dat het bezoek, de aandacht, het gebed en de spullen haar erg goed deden. Geve de Heere haar de kracht om vol te houden.



### Dit is mijn Israël

Nog één bezoek deden bij Viktoria Hofman. We waren al een paar jaar

niet in de gelegenheid geweest haar te bezoeken. We waren er voor het laatst toen haar moeder nog leefde. Zij stierf in 2011. *"Morgen is het precies drie jaar geleden dat mama overleed,"* zei Viktoria. We bezochten moeder Viktoria en dochter Vika thuis in een klein achterkamertje van 2 ½ bij 2 ½ meter. Daar bleken ze met z'n vijven te eten en te slapen; Vika, Viktoria, haar man en twee zoons van 25 en 29. Zij waren aan het werk, maar wonen ook nog thuis. Vika is nu al 16 jaar en een leuke jonge meid. Ze zit in de 10<sup>e</sup> klas. Wanneer we vragen wat ze wil worden, zegt ze dat niet te weten, maar ze weet wel wat haar droom is; fotograferen.



Twee zussen en een broer van Viktoria zijn met elf mensen tegelijk al een aantal jaren geleden vertrokken naar Israël; *"Maar dit is mijn Israël,"* zo verzekerde Viktoria ons. We zongen een aantal liederen en gaven de boeken "De Schuilplaats" en "Onze God is groot". We hopen voor Vika een fototoestel te kunnen vinden en een computer, zodat zij met haar droom aan de slag kan.

We kregen van Galina nog een kopje koffie met gebak aangeboden in een nieuw cafeetje; *"Dit is een goede traditie."* zo legde ze uit. We namen voldaan afscheid, na ook met Galina zelf nog gebeden te hebben. Zij mist haar moeder ook nog heel erg, die 1 ½ jaar geleden overleed. We gaven haar ook nog een complete Bijbel, die had ze nog niet.

### Hij is erg gelovig

Vrijdag zouden we in Uzgorod blijven. Om negen uur konden we al bij Stefan Rot, de man zonder benen, en zijn vrouw Doesja terecht. Het

gesprek was erg interessant, te meer omdat David en Elise ook verstand hadden van planten en de natuur. Het zingen onder begeleiding van de gitaar was wel het hoogtepunt van het bezoek. Vol trots vertelde Stefan dat zijn kleinzoon Andre van 13 jaar ook erg muzikaal is: *“Hij krijgt elke dag 2 á 3 uur vioolles. Hij wil graag muzikant worden. Hij is ook heel erg gelovig.”*



De woorden uit Gods Woord en het gebed werden ingedronken en be'aamd'. Dit echtpaar wordt zwaar beproefd, maar we zijn heel blij dat we elke keer hen kunnen bezoeken en bemoedigen. We gaven hen ook een complete Bijbel naast alle andere kadootjes in een prachtige schoudertas, die qua kleur heel goed bij Doesja bleek te passen.

### **I.p.v. hem naar de gemeente**

We losten alle overige spullen bij Zhyttia en bij Chesed en gingen toen met Olga op bezoek bij Raya Slutski. Haar man David overleed nog geen



drie maanden geleden. We condoleerden Raya ook namens de sponsor. Ze vertelde hoe plotseling het gegaan was: *“Overdag waren we nog naar de tuin geweest. 's Avonds was de onderdruk erg laag. “Zullen we de 1<sup>e</sup> hulp bellen?” vroeg ik. Dat hoefde niet: “Het is wel vaker gebeurd,” was zijn antwoord. De volgende morgen vroeg ging het opeens slechter. Ik belde de 1<sup>e</sup> hulp, maar toen die na 40 minuten kwam, was het al te laat. Hij heeft niets meer gezegd.”* Toen kwam het goede nieuws: *“David was heel gelovig en nu ga ik i.p.v. hem naar de (Messiaanse w.v.) gemeente. Het zijn zulke goede mensen daar, ze hebben me zo geholpen. Ze zingen daar Hebreeuwse en Russische*



*liederen. David zou heel blij zijn, dat ik nu bezoek krijg. Hij was ook altijd zo blij als er een kaart kwam.”* We besloten toch bij haar te zingen, hoewel we dat eerst niet van plan waren.

Daarna bezochten we Fjedor Sjatlovski. Fjedor is invalide van de eerste groep. Hij heeft 10 jaar geleden een herseninfarct gehad, waardoor hij verlamd is aan zijn rechterarm. Zijn vrouw werkt als boekhoudster. Ze wonen in een tweekamerflat, waar ook hun zoon



Fjedor met zijn vrouw en (klein) zontje, wonen.

### **Alles weggehaald**

Daarna bezochten we Lydia Sodovskaya, een weduwe, die met haar dochter en één kleindochter samenleeft. We hebben haar in het verleden, al vanaf 2006, veel geholpen met bijvoorbeeld een beenbeugel, zodat zij weer kon leren lopen. Ze was aangereden door een dronken chauffeur en belandde in een rolstoel. Nu loopt ze al weer enige jaren.

Ze gebruikt echter nog steeds heel veel medicijnen: *“Ik heb al drie maanden niet de medicijnen kunnen kopen die ik nodig heb. Ik betaal alleen gas, water en licht, zodat ze het niet afsluiten.”* We zaten in een kamer, die normaal gezellig was ingericht, maar waar nu zelfs geen vloerbedekking op de grond lag. *“Beneden woont niemand en het is daar zo vochtig dat het doordringt in*

*deze kamer, daarom heb ik alles weggehaald,”* verklaarde Lydia.

Er was ook goed nieuws: *“Mijn kleindochter Nadia is getrouwd, we hadden een bruiloft in Odessa, daar had ze gestudeerd op de Joodse school. Ze wonen nu in Israël omdat haar man hier geen werk kon vinden en ze hebben al twee kinderen.”*



We konden Lydia bemoedigen met de Bijbeltekst, het zingen van een lied, gebed en het geven van kadootjes en twee boeken.

### **Ik moet gezond zijn**

Het laatste gezin dat we met elkaar bezochten was het echtpaar Valery en Maria Charin, 66 en 68 jaar. Beiden hebben kanker. Een jaar geleden konden we hen van een schuld afhelpen, die ze op hadden gelopen door bedrog van iemand die zijn huis met die van hen geruild had. Valeri heeft vorig jaar vier maanden in het ziekenhuis gelegen na een insult. Maria was druk in de weer om een uitgebreide maaltijd te serveren. Zij voelt zich redelijk goed: *“Ik moet gezond zijn, omdat hij ziek is,”* was haar verklaring. Behalve een oom in Israël, heeft Valeri één jongere broer in Oekraïne wonen. Daar hebben ze geen contact mee: *“Dat zijn hoge mensen, die kijken op ons neer. We zongen en baden met hen. Ze waren zo*



*ontzettend dankbaar, ook voor alle kaarten die ze gekregen hadden en we proefden dit in alles. Het was nu tijd om ons snel om te kleden voor de sjabbatsamenkomst bij Zhyttia.*

### **Leven opbouwen**



Toen we hoorden dat het nieuwe gezinnetje van Vitalia Rozner (41) met haar twee kinderen ons ook verwachtte, boden David en Albert aan alsnog naar hen toe te gaan. Yuditha ging met hen mee. Vitalia heeft bij haar derde kind een



postnatale depressie, zodat ze niet voor dit kind kon zorgen. Het gezin denkt eraan om Alya te maken, de man en vader Sergei is in september naar Israël vertrokken; hij werkt daar in de kassenbouw; Hij wil daar een leven opbouwen en daarna iedereen naar Israël halen. Hun oudste dochter Christina (16) studeert en woont in Israël. Natalia (11) leert al wat Hebreeuws en dan is er nog Sergei (8) en ook de vader en moeder van Vitalia wonen in hetzelfde huis; het huis is van hen. Deze ouders zijn niet-Joods en al op leeftijd. Daar wil Vitalia graag nog voor zorgen, daarom kunnen ze moeilijk nu weggaan naar Israël. Vitalia werkt al 1 ½ jaar in een winkel, vijf/ zes dagen per week. Daarmee verdient zij zo'n 2000 grivna (€ 165).

Het gezin werd een sponsoring aangeboden en uitgelegd wat St. Roechama doet. Er is ook met hen gebeden.

### Sjabbat een teken

Ondertussen was de samenkomst bij Zhyttya om 16.00 al begonnen. Er waren wel 15 Joodse mensen gekomen, ook van de Fried familie uit Moekatsjevo vier mensen. We zongen een paar Hebreeuws/Russische liederen, waarna Vanya



Exodus hoofdstuk 31 las vanaf vers 11. Daarna kreeg Wim de gelegenheid Gods Woord te verkondigen. In het parasja gedeelte herinnert God Zijn volk aan de sjabbat. Het onderwerp was 'de sabbat als teken'; teken van het huwelijksverbond, zoals onze trouwing een herinneringsteken is. Maar ook is de sjabbat een teken tussen God en Zijn volk: "We horen bij elkaar," en naar buiten toe als teken, Wie we liefhebben. Tenslotte is de sjabbat het teken van de rust, die we allemaal mogen hebben door het geloof in het volbrachte werk van Jesjoea de Messias; niet wie werkt, maar wie gelooft, gaat in de Rust.

Het was zo'n gezegend samenzijn; de sjabbat werd verwelkomd en daarna werden we nog uitgenodigd te zingen, wat we onder begeleiding van de gitaar maar wat graag deden. Arjan getuigde nog van de gebedsverhoring, dat hij vóór de reis last had van een nek hernia, maar dat hij er gedurende de week achter kwam dat het helemaal weg was; God alleen daarvoor de eer.

Tot onze verrassing was Anja Shovsh drie dagen na het bezoek bij haar thuis op deze sjabbat-samenkomst aanwezig: "Ik kon met iemand meerijden naar

Tsjop en mijn moeder was eerder uit haar werk, zij kon oppassen." Na de dienst brachten David en Elise haar thuis in Petrivka.

### Ik lees elke dag de Bijbel

Albert en Wim brachten de familie Fried naar huis. Misja Fried (70) zat voorin en vertelde Wim dat hij zo genoten had van de samenkomst; "Ik las vroeger niet in de Bijbel, nu lees ik elke dag, het is mijn geestelijke voedsel." Dit was heel mooi om te horen, zeker gezien het feit dat zijn zoon twee jaar geleden op een diep tragische wijze in Moskou om het leven is gekomen.

Terug in Uzgorod genoten we nog van een sjabbatsmaaltijd bij Zhyttya, waarvoor iedereen van de

samenkomst iets had klaargemaakt. De week zat erop, het hoogtepunt de samenkomst was voorbij. We konden met elkaar terugkijken op een bijzondere week. Het is onvoorstelbaar wat een liefde en dankbaarheid we terugkregen voor het beetje dat we geven.

We genoten van een heerlijke nachtrust, een ochtendwandeling en een samenkomst, waarop we de Heere dankten voor alles. We baden voor verschillende mensen. Daarna aanvaardden we de terugtocht. Mirosha gaf ons voedsel voor onderweg mee. De grensovergang was erg voorspoedig (1 ½ uur) en na de grens reden we door tot Oostenrijk. We overnachtten kort en reden al heel vroeg weer door, zonder enig oponthoud. 's Middags tegen vieren waren we al weer thuis.

### De handen van Jezus

Alsof we een maand weggeweest waren i.p.v. een week, zoveel indrukken hebben we. We willen het ook niet achter ons laten, maar er ook mee bezig blijven. Verschillende ideeën zijn er onderweg door het team bedacht o.a. om een gebedsbrief te maken, zodat er per dag bewust voor één persoon of gezin gebeden kan worden.

Het werk neemt toe, het aantal gezinnen dat een sponsoring nodig heeft ook, maar gelukkig ook het aantal sponsors. We zijn ons ervan bewust dat het Gods werk is, goede werken, waarin wij mogen wandelen. We mogen de handen, voeten en mond zijn van Jezus de Messias zijn. Hij is het ten diepste die Zijn volk opzoekt, hulp aanbiedt, vertroost, leidt en Zijn Woord in hun harten geeft. Hij is het Die tegen het Joodse volk zegt; "Ik help u, Ik ben Uw Verlosser, de Heilige van Israël." Daarom willen wij Hem, Jezus de Messias, verheerlijken en door Hem de Vader;

"de alleenwijze God, onze Zaligmaker, zij heerlijkheid en majesteit, kracht en macht, nu en in alle eeuwigheid." (Judas :25)

